

De sleutelrol van onderwijsondersteuners in onderwijsinnovatie met ict

Onderwijsinnovatie met ict is complex en vraagt om samenhang tussen didactiek, technologie en organisatie. Ondersteuners vervullen hierin een sleutelrol: zij verbinden systemen, professionalisering, onderwijspraktijk en infrastructuur, en zorgen dat innovatie evidence-informed wordt gerealiseerd. Tegelijk is hun rol vaak onduidelijk: functietitels verschillen, taken zijn versnipperd en formele functieprofielen ontbreken vaak.

Daarom is een helder competentieprofiel nodig dat inzicht geeft in de rollen, taken en benodigde competenties van ict-onderwijsondersteuners, zodat zij effectief kunnen worden ingezet én ondersteund in hun ontwikkeling.

Voor wie is het competentieprofiel?

Het competentieprofiel is bedoeld voor:

- Ict-onderwijsondersteuners zelf: als hulpmiddel voor zelfinzicht, professionele ontwikkeling en het versterken van hun bijdrage aan onderwijsinnovatie met ict.
- Leidinggevenden en beleidsmakers: als strategisch instrument om deze professionals doelgericht te positioneren, ondersteunen en ontwikkelen binnen de organisatie.

Wat is het competentieprofiel?

Het competentieprofiel beschrijft de expertise die nodig is voor ict-onderwijsondersteuners die bijdragen aan onderwijsinnovatie met ict. Het koppelt competenties aan verschillende organisatieniveaus – operationeel, tactisch en strategisch – zodat ze beter zijn te duiden binnen de context van de onderwijsinstelling.

Afhankelijk van hun functie en werkomgeving kunnen ict-onderwijsondersteuners zich richten op één of meerdere taakdomeinen: daar waar hun werkzaamheden zich op richten. Daarbij nemen zij verschillende [rollen](#) aan, zoals adviseur, coach, onderwijskundige, technovator, trainer of veranderkundige.

Het profiel maakt inzichtelijk welke competenties gevraagd worden en biedt houvast aan zowel individuele professionals als onderwijsinstellingen om gericht te werken aan (door)ontwikkeling.

Wie vallen onder 'ict-onderwijsondersteuners'?

Het competentieprofiel richt zich op ondersteunend personeel dat betrokken is bij onderwijsinnovatie met ict. Denk aan i-coaches, blended coaches, icto-coaches, onderwijskundig ict-professionals, maar ook aan onderwijskundigen, beleidsmedewerkers en projectleiders die zich richten op digitalisering en het anders organiseren van onderwijs met ict.

Het competentieprofiel

Taakdomeinen

De competenties die ict-onderwijsondersteuners nodig hebben hangen ook samen met het taakdomein waarin zij werkzaam zijn. Het gaat daarbij om de domeinen waarop de ict-onderwijsondersteuner invloed uitoefent. We onderscheiden **drie taakdomeinen** die ieder specifieke competenties vragen: *organisatieontwikkeling*, *onderwijsontwikkeling* en *professionalisering*. Afhankelijk van hun rol binnen de instelling richten ict-onderwijsondersteuners zich op één of meerdere van deze domeinen om onderwijsinnovatie met ict te ondersteunen en te stimuleren.

Persoonsgebonden competenties

De twee persoonsgebonden competenties, *zelf digitaal geletterd zijn* en *professioneel handelen*, vormen de **basis van het competentieprofiel** voor ict-onderwijsondersteuners. Deze competenties zijn essentieel voor iedereen in deze rol, ongeacht specifieke taken of verantwoordelijkheden. Ze beschrijven fundamentele vaardigheden en attitudes die nodig zijn om effectief bij te dragen aan onderwijsinnovatie met ict en om in een dynamische onderwijsomgeving te blijven leren en ontwikkelen.

De verschillende rollen van onderwijsondersteuners

Ict-onderwijsondersteuners kunnen verschillende **rollen** vervullen binnen hun onderwijsorganisatie. Deze rollen geven richting aan hoe zij hun expertise en vaardigheden inzetten, afhankelijk van hun specifieke taken, de behoeften van de organisatie en hun eigen professionele ontwikkeling. De rollen helpen om de veelzijdigheid van het vakgebied inzichtelijk te maken en bieden handvatten voor zowel de ict-onderwijsondersteuner zelf als de organisatie om deze functie effectief te positioneren. Een professional kan meerdere rollen tegelijkertijd vervullen, afhankelijk van de situatie en context.

Competentie: Zelf digitaal geletterd zijn

Digitale geletterdheid betreft de vaardigheden en kennis om effectief met technologie om te gaan en op de hoogte te blijven van innovaties. Voor ict-onderwijsondersteuners

is het essentieel om technologische kansen en bedreigingen te kunnen duiden en op basis daarvan mee te kunnen denken over de implicaties voor onderwijs en organisatie en als rolmodel te fungeren voor collega's. Dit omvat het snel eigen maken van nieuwe digitale middelen en het verantwoord gebruik ervan, het toepassen van informatie- en mediavaardigheden en datageletterdheid en het kunnen inzetten van technologie voor de eigen professionele ontwikkeling.

Competenties

De digitaal geletterde ict-onderwijsondersteuner...

- heeft kennis van en is vaardig in het gebruik van ict-toepassingen die (de organisatie van) het onderwijs in de onderwijsinstelling faciliteren en kan zich nieuwe toepassingen snel eigen maken;
- is op de hoogte van relevante wet- en regelgeving rondom ict in het onderwijs en stelt kritische vragen over ethische kwesties zoals inclusie, privacy, gegevensbescherming en de impact van nieuwe technologieën;
- kan digitale informatie en bronnen vinden, deze analyseren, interpreteren en beoordelen op betrouwbaarheid en kan daarmee informatie efficiënt ontsluiten;
- is zich bewust van kansen en risico's van het gebruik van sociale media en AI en zet deze middelen strategisch en doelgericht in, rekening houdend met ethische uitgangspunten, instellingseigen richtlijnen en wet- en regelgeving;
- kan data uit verschillende bronnen actief, creatief, kritisch en bewust begrijpen en gebruiken ten behoeve van het onderzoeken en oplossen van problemen bij het ondersteunen van onderwijsinnovatie met ict;
- zet digitale middelen effectief in ten behoeve van de eigen professionele ontwikkeling en het creëren van een persoonlijk leernetwerk.

Competentie: Professioneel handelen

Professioneel handelen beschrijft competenties die iemand bezit om zich te blijven ontwikkelen (op het gebied van onderwijs en technologie) als *lerende professional*. Voor de ict-onderwijsondersteuner als *innoverende professional* zijn innovatieve en veranderkundige vaardigheden van belang om veranderkundige processen goed te kunnen begeleiden, rekening houdend met het complexe ecosysteem van partners binnen en buiten de instelling. Daarnaast dient een ict-onderwijsondersteuner als *netwerkende professional* over competenties te beschikken om te netwerken en te schakelen tussen perspectieven.

Subdimensie: Lerende professional

Competenties

De ict-onderwijsondersteuner als lerende professional...

- kan de eigen visie op (innovatief) onderwijs met ict toetsen en bijstellen mede op basis van onderzoeksresultaten, maatschappelijke ontwikkelingen en ervaringen in de praktijk;
- stelt aandachtsgebieden voor de eigen professionele ontwikkeling t.a.v. onderwijsinnovatie met ict vast en kan zich actief op deze gebieden ontwikkelen;
- is zich bewust van de eigen persoonlijke kwaliteiten en valkuilen;
- neemt deel aan professionele online netwerken of gemeenschappen om professionele relaties rondom het ondersteunen van onderwijsinnovatie met ict te versterken.

Subdimensie: Innoverende professional

Competenties

De ict-onderwijsondersteuner als innoverende professional...

- kan innovatieve onderwijspraktijken met ict verkennen en reflecteren op de meerwaarde daarvan voor het onderwijs in de eigen organisatie;
- houdt algemene en vakspecifieke technologische ontwikkelingen actief bij, bespreekt deze met collega's en experimenteert hiermee;
- ontwikkelt veranderkundige competenties en heeft kennis en begrip van veranderkundige processen en wat dat vraagt van de organisatie, medewerkers en zichzelf;
- fungeert als een rolmodel als het gaat om werken en leren met ict.

Subdimensie: Netwerkende professional

Competenties

De ict-onderwijsondersteuner als netwerkende professional...

- kan samenwerken in multidisciplinaire teams, zich verplaatsen in verschillende perspectieven en kan verbindingen daartussen benoemen en stimuleren;
- kan ict doelgericht inzetten voor de communicatie met docenten, studenten en andere relevante partijen binnen en buiten de organisatie;
- creëert samen met anderen omstandigheden van waaruit innovatie kan ontstaan.

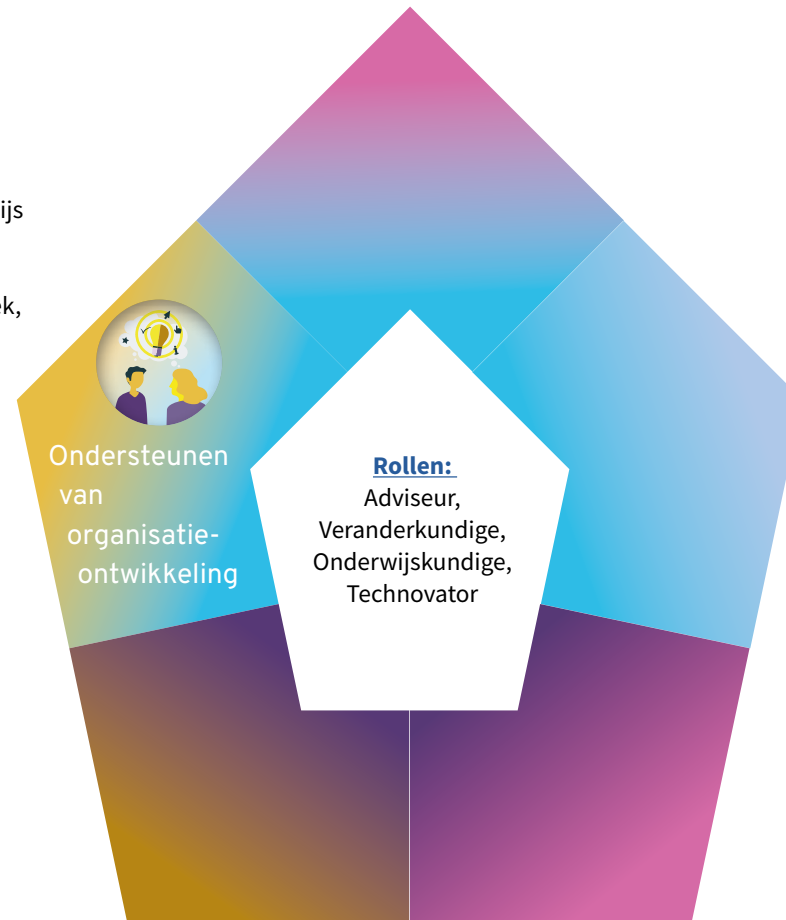
Taakdomein: Ondersteunen van organisatieontwikkeling

In het taakdomein *organisatieontwikkeling* draagt de ict-onderwijsondersteuner bij aan onderwijsinnovatie met ict door beleid en visie te ontwikkelen, trends te signaleren en relevante partijen binnen de instelling te verbinden. Dit omvat het geven van evidence-informed advies, het ondersteunen van leidinggevenden bij organisatorische vraagstukken die samenhangen met digitale transformatie en het signaleren van relevante trends in onderwijs en technologie en deze koppelen aan ontwikkelingen in de eigen organisatie.

Competenties

De ict-onderwijsondersteuner:

- heeft zicht op actoren en factoren die meespelen bij onderwijsinnovatie met ict en hun belangen en posities;
- doorziet de samenhang tussen organisatieontwikkeling, onderwijsinnovatie, professionalisering en onderzoek;
- heeft zicht op de didactische waarde van ict in het onderwijs en de implicaties ervan voor de organisatie van het onderwijs;
- legt actief verbindingen tussen (uitkomsten van) onderzoek, onderwijspraktijk en beleid, op operationeel, tactisch en strategisch niveau;
- kan behoeften en vraagstukken op het gebied van onderwijsinnovatie met ict vanuit verschillende perspectieven benaderen en (helpen) articuleren;
- kan (gevraagd en ongevraagd) advies geven over onderwijsinnovatie met ict in diverse lagen van de organisatie.

Taakdomein: Ondersteunen van onderwijsontwikkeling

In het taakdomein *onderwijsontwikkeling* is het van belang dat de verbinding met de docenten sterk is en dat de ict-onderwijsondersteuner laagdrempelig kan worden benaderd. Belangrijke aspecten zijn onder andere het helpen veranderen van de mindset van docenten en het helpen articuleren van (praktijk)vragen van docenten en teams. De ict-onderwijsondersteuner heeft hier ook een adviserende rol als het gaat over onderwijskundige vraagstukken en het monitoren van doorgevoerde oplossingen voor deze vraagstukken.

Competenties

De ict-onderwijsondersteuner...

- heeft zicht op de didactische waarde van ict in het onderwijs;
- kan behoeften en vraagstukken van docenten(teams) op het gebied van onderwijsinnovatie met ict (helpen) articuleren;
- kan ondersteunen bij het evidence-informed (her)ontwerpen van (blended, flexibele, eigentijdse) ict-rijke curricula en doorziet de implicaties ervan voor de organisatie van het onderwijs;
- inspireert en enthousiasmeert collega's, rekening houdend met individuele verschillen, talenten en behoeften, ten aanzien van onderwijsontwikkeling met ict;
- is in staat om docenten(teams) te coachen en is laagdrempelig benaderbaar;
- herkent weerstanden, overtuigingen en groepsdynamische patronen en speelt hierop in;
- kan (gevraagd en ongevraagd) onderbouwd advies geven over onderwijsinnovatie met ict ten behoeve van de doorontwikkeling van het onderwijs.

Ondersteunen van professionalisering

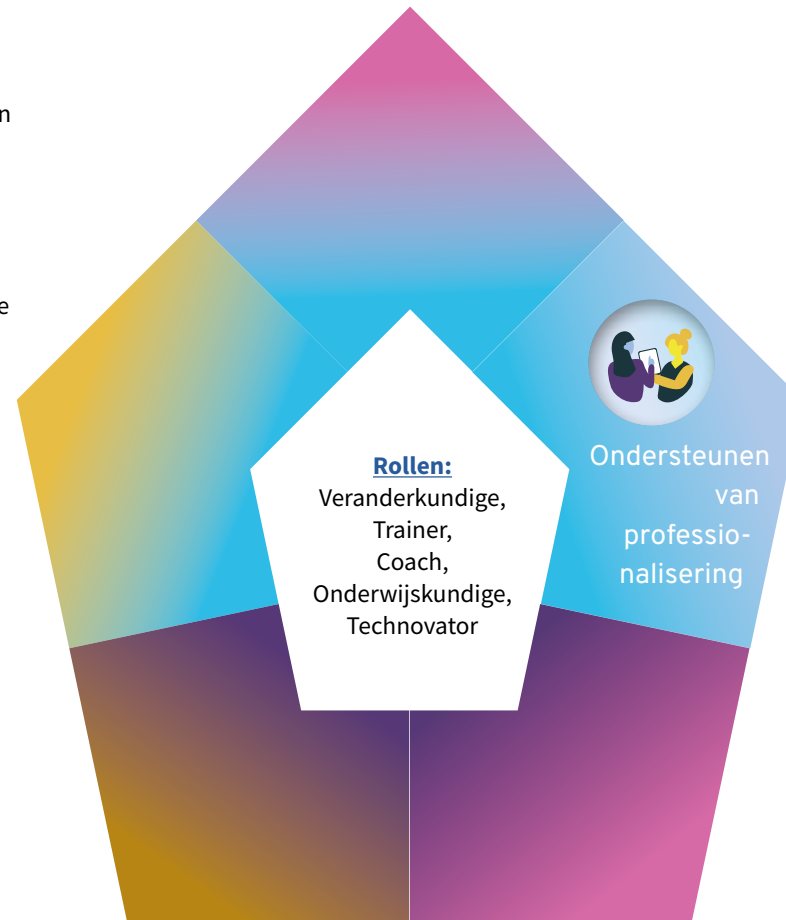
Het taakdomein *professionalisering* richt zich op het op maat en evidence-informed ontwikkelen, uitvoeren en evalueren van professionaliseringsactiviteiten voor

onderwijsprofessionals en teams. Om maatwerk te bieden, wordt de volledige ontwerpcyclus doorlopen, van het ophalen van de vraag en formuleren van ontwerpcriteria tot het piloten en opschalen van activiteiten. De ict-onderwijsondersteuner is daarin zowel ontwerper als uitvoerder.

Competenties

De ict-onderwijsondersteuner...

- heeft een diepgaand begrip van competenties voor onderwijsinnovatie met ict en kan onderwijsprofessionals begeleiden in hun ontwikkeling daarop;
- kan vragen van onderwijsprofessionals ten aanzien van onderwijsinnovatie met ict ophalen en uitdiepen en helpen bij het vertalen naar professionaliseringsvragen;
- maakt docenten wegwijs in bestaande professionaliseringsmogelijkheden en -bronnen;
- is in staat om effectieve professionaliseringstrajecten op maat te ontwikkelen, uit te voeren en te evalueren;
- herkent weerstanden, overtuigingen en groepsdynamische patronen en speelt hier effectief op in;
- is in staat om eigenaarschap voor de eigen competentieontwikkeling te stimuleren.

De verschillende rollen van ondersteuners

Adviseur

De adviseur heeft inzicht in de onderwijsorganisatie en adviseert betrokkenen onderbouwd over vraagstukken en oplossingsrichtingen rondom onderwijsinnovatie met ict.

Veranderkundige

De veranderkundige initieert en begeleidt verandertrajecten binnen de organisatie, rekening houdend met zowel organisatorische als gedragsmatige aspecten.

Trainer

De trainer draagt zorg voor het doordacht op maat (her)ontwerpen, uitvoeren en bijstellen van professionaliseringsactiviteiten gericht op onderwijsinnovatie met ict.

Coach

De coach enthousiasmeert, inspireert en ondersteunt individuen en teams in hun ontwikkeling op het gebied van onderwijsinnovatie met ict, gebaseerd op actuele inzichten uit onderzoek en praktijk.

Onderwijskundige

De onderwijskundige ondersteunt docenten bij het onderzoeksmatig ontwerpen, uitvoeren en evalueren van onderwijs waarbij ict betekenisvol en effectief wordt ingezet, met oog voor de didactische waarde ervan.

Technovator

De technovator houdt zich actief op de hoogte van technologische trends, verbindt deze met didactische meerwaarde en inspireert anderen om op de hoogte te blijven van ontwikkelingen en te experimenteren met technologie in het onderwijs.

Auteurs: Dana Uerz, Manon van Zanten, Pieter van Rooij, Marijke Kral (2025)

Het competentieprofiel is tot stand gekomen in samenwerking met de Gelderse ProfessionaliseringsAgenda.

Gelderse
professionaliserings-
agenda

HAN UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

Naamsvermelding-NietCommercieel
4.0 Internationaal (CC BY-NC 4.0)